

III

(Pripravljani akti)

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

564. PLENARNO ZASEDANJE EVROPSKEGA EKONOMSKO-SOCIALNEGA ODBORA
(INTERACTIO), 20. 10. 2021–21. 10. 2021

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Posodobitev nove industrijske strategije iz leta 2020: močnejši enotni trg za okrevanje Evrope

(COM(2021) 350 final)

(2022/C 105/10)

Poročevalka: **Sandra PARTHIE**Soporočevalec: **Dirk BERGRATH**

Zaprosilo	Evropska komisija, 1. 7. 2021
Pravna podlaga	člen 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije
Pristojnost	strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo
Datum sprejetja mnenja strokovne skupine	30. 9. 2021
Datum sprejetja mnenja na plenarnem zasedanju	21. 10. 2021
Plenarno zasedanje št.	564
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	194/0/0

1. Sklepi in priporočila

1.1 Skladna industrijska strategija mora biti usmerjena v dve razsežnosti: okrevanje po pandemiji ter obnovo in odpornost. Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) pozdravlja poziv k soustvarjanju poti prehoda za zeleno in digitalno prihodnost ter poudarja, da je za to potrebno partnerstvo med industrijo, javnimi organi, socialnimi partnerji in drugimi deležniki. EESO meni, da je prvi korak k uspešnemu in skladnemu izvajanju industrijske strategije oblikovanje pravega okvira s poudarkom na konkurenčnosti in inovacijah, kar je treba z jasnimi cilji obravnavati v vsakem ekosistemu.

1.2 EESO v zvezi s tem poziva k posebnim ključnim kazalnikom uspešnosti, ki merijo ne le konkurenčnost ekosistema, ampak tudi horizontalna vprašanja, ter poudarja, da je treba izbrane kazalnike redno ocenjevati ter jih sčasoma prilagajati oziroma spreminjati.

1.3 EESO pozdravlja zavezo Evropske komisije, da bo ohranila in povečala evropsko industrijsko in proizvodno bazo, ter poudarja, da imajo socialni partnerji in organizacije civilne družbe ključno vlogo in jih je treba vključiti v oblikovanje prihodnosti evropske industrije. EESO tudi poziva k uskladitvi ukrepov, predvidenih za uresničevanje podnebne nevtralnosti in digitalnega prehoda, da bi dosegli socialno blaginjo in trajnostno rast.

1.4 Odbor se strinja, da je odpornost vrednostne verige postala še pomembnejša, in podpira prizadevanja Komisije za stabilnost dobavnih verig in okrepitev odpornosti podjetij, saj je to pomembno za gospodarstvo EU. Pandemija COVID-19 je namreč izpostavila nepričakovane pomanjkljivosti, tudi na notranjem trgu.

1.5 Pandemija je na nekaterih področjih žal prispevala k večjemu razkoraku med uspešnimi in manj uspešnimi državami članicami EU. To dodatno ogroža socialno in ekonomsko kohezijo. NextGenerationEU je instrument brez primere za ublažitev teh posledic v EU in ga je treba uporabiti za povečanje konvergence med državami članicami in evropskimi regijami, tudi z vidika dvojnega prehoda na trajnostno in digitalno Evropo.

1.6 Industrijska zaveznitva so se izkazala za uspešno metodo za razvoj obsežnih in čezmejnih industrijskih projektov na strateških področjih. Skupaj s pomembnimi projekti skupnega evropskega interesa so bistvena za okrevanje in spodbujanje evropskih standardov in ključnih tehnologij, zlasti na področjih, kjer trg sam ne more doseči rezultatov ali je izkrivljen.

1.7 Menimo, da je za uspešno izvajanje teh projektov potreben tesen dialog s predstavniki delavcev in sindikati ter predstavniki podjetij in združenj delodajalcev, da bi vključili njihovo strokovno znanje in čim bolj zmanjšali negotovosti pri preusmeritvi. Hkrati bi bilo treba izvesti oceno učinka postopkov razogljčenja na ustvarjanje vrednosti, zaposlovanje ter znanja in spretnosti, potrebne za razogljčeno industrijsko proizvodnjo in krožno gospodarstvo.

1.8 Izjemno pomembno je, da se opredelijo jasni in ustrezni ukrepi v podporo evropskih mikro, malih in srednjih podjetij⁽¹⁾. EESO podpira namero, da se podjetjem vseh velikosti zagotovi dostopna podpora za inovacije in popolno digitalizacijo. Treba je pregledati politike, da se preučijo izzivi zaposlovanja, s katerimi se soočajo podjetja, in privabi kvalificirana delovna sila. Potrebni so tudi podjetjem prijazno okolje in naložbe v socialno infrastrukturo, znanja in spretnosti ter usposabljanje delavcev in pa dostojni delovni pogoji.

1.9 Primanjkljaji v strateških vrednostnih verigah in pomanjkanje usposobljenih delavcev evropski industriji otežujejo hitro okrevanje po pandemiji. Ključno je, da se države članice in EU odločno lotijo odpravljanja strateških odvisnosti⁽²⁾, tudi s ponovno industrializacijo, krožnim gospodarstvom, trgovinsko politiko in ukrepi, povezanimi z znanjem in spretnostmi. Na splošno lahko podjetja sama najbolje preverjajo in prilagajajo svoje dobavne verige. Pri tem jih je treba podpirati.

1.10 EU mora ostati odprta in pravična ter temeljiti na vrednotah, da bi pritegnila vlagatelje in podprla gospodarsko dejavnost. EESO podpira odprt in pravičen enotni trg, ki evropskim podjetjem omogoča, da konkurirajo na tujih trgih, zato Komisijo in države članice poziva, naj zagotovijo naložbe v digitalne rešitve, ki prinašajo dodano vrednost evropskim gospodarstvom. Digitalizacijo gospodarstva bi bilo treba spodbujati na vključujoč način, da bi preprečili kakršno koli digitalno diskriminacijo.

1.11 EESO meni, da bi bilo treba sklop ukrepov, ki jih je Komisija napovedala za boj proti neloyalni konkurenci zaradi tujih subvencij, uporabiti tudi kot orodje za ponovno industrializacijo Evrope in podporo njenim industrijskim vrednostnim verigam. EESO podpira tudi evidentiranje evropskih proizvodnih verig, saj ima industrija vodilno vlogo pri tej obnovi, ter poziva k večji promociji evropskih standardov na svetovni ravni.

2. Sporočilo Komisije

2.1 Sporočilo prinaša posodobitev nove industrijske strategije za Evropo, ki je bila objavljena 10. marca 2020. V posodobitvi, ki zajema vpliv pandemične krize na evropsko gospodarstvo in industrijo, so orisane izkušnje, pridobljene med krizo, in opredeljene prednostne naloge politike v treh večjih sklopih:

— okrepitev odpornosti enotnega trga,

— obravnavanje strateških odvisnosti Evrope,

⁽¹⁾ MMSP.

⁽²⁾ EESO želi poudariti, da bi bilo bolj logično govoriti o strateški „neodvisnosti“, in ne „odvisnosti“, vendar bo zaradi skladnosti še naprej sledil terminologiji Komisije.

— pospešitev zelenega in digitalnega prehoda industrije EU.

2.2 Posodobitev vključuje tudi oceno odpornosti in delovanja enotnega trga, oceno potreb vsakega industrijskega ekosistema in opredelitev strateških odvisnosti v ključnih ranljivih ekosistemih, poleg tega pa so v njej predlagani ključni kazalniki uspešnosti za spremljanje izvajanja strategije. Obravnavan je tudi vidik malih in srednjih podjetij, in sicer s prilagojeno finančno podporo in ukrepi, ki malim in srednjim ter zagonskim podjetjem omogočajo uresničevanje dvojnega prehoda.

3. Splošne ugotovitve

3.1 EESO pozdravlja posodobitev industrijske strategije. Strategijo je bilo treba pregledati, saj je kriza zaradi COVID-19 ustvarila pritisk na evropsko gospodarstvo in industrijske vrednostne verige, mikro, mala in srednja podjetja ter na državljane, zlasti mlade, ljudi, ki so ostali brez službe, zaposlene z nizkimi dohodki in ranljive skupine, na primer invalide in ženske. Ugotovljene so bile dodatne pomanjkljivosti, odvisnosti in vrzeli v dobavnih verigah. Za njihovo uspešno odpravljanje so potrebne s podatki podprte ocene. EESO pozdravlja zavezo Komisije, da bo ohranila in povečala evropsko industrijsko in proizvodno bazo, ter poudarja, da imajo socialni partnerji in organizacije civilne družbe ključno vlogo in jih je treba vključiti v oblikovanje prihodnosti evropske industrije. EESO zlasti opozarja na bistveno vlogo socialnega dialoga, socialnih partnerjev, kolektivnih pogajanj in sodelovanja delavcev ter vključenosti civilne družbe za doseganje konkurenčne industrijske politike.

3.2 Ker pa izzivi iz obdobja pred COVID-19 niso izginili, je skladnost z ukrepi, predlaganimi v industrijski strategiji za Evropo iz leta 2020, primerna. Za okrevanje bosta potrebna čas in nadaljnja podpora evropski industriji, podjetjem in delavcem. Pri izzivu dvojnega prehoda, ki se nanaša na podnebne spremembe in napredovanje digitalizacije, so potrebna prizadevanja podjetij in javnih organov, zato mora ta izziv imeti osrednjo vlogo v sodobni industrijski strategiji za Evropo. EESO poudarja, da morajo biti ukrepi, predvideni za doseganje podnebne nevtralnosti in digitalnega prehoda, usklajeni s ciljem socialne blaginje in trajnostne rasti, da bi dosegli pravični prehod, pri katerem nihče ne bo zapostavljen. Poleg osredotočenosti na okrevanje po krizi zaradi COVID-19 je bistvena tudi dolgoročnejša perspektiva zelenega in digitalnega prehoda, pa tudi produktivnosti in konkurenčnosti na splošno.

3.3 Odbor se strinja, da je odpornost vrednostne verige postala še pomembnejša, in podpira prizadevanja Komisije za stabilnost dobavnih verig in okrepitev odpornosti podjetij, saj je to pomembno za gospodarstvo EU. Pandemija COVID-19 je namreč izpostavila nepričakovane pomanjkljivosti, tudi na notranjem trgu. Močna horizontalna industrijska politika bi morala podpirati evropsko industrijsko bazo brez samovoljnih posegov v tržne rezultate. EESO poudarja pomen inovacij. Preučevanje načinov, kako najti ustrezno raven zanesljivosti oskrbe, in krepitev zmogljivosti za obvladovanje motenj bi morala biti vključena v politično agendo, predvsem pa v agendo podjetij.

3.4 Znanja in spretnosti so ključni za podporo dvojnemu prehodu in prispevanje k okrevanju. EU je lahko geopolitična sila le, če ima zelo konkurenčno industrijsko bazo z močnimi podjetji in visoko usposobljenimi delavci, proizvodnimi obrati na ozemlju EU ter jasnimi in pravičnimi pravili o notranjem trgu. EESO podpira pobudo za pakt za znanja in spretnosti, ki je namenjena spodbujanju ukrepov za izpopolnjevanje in prekvalifikacijo odraslih delavcev. Ukrepi v okviru pakta, na primer razvoj partnerstev za znanja in spretnosti v posameznih ekosistemih, vključno z javno-zasebnimi partnerstvi, se najbolje oblikujejo na sektorski ravni s sodelovanjem sektorskih socialnih partnerjev in ustreznih organizacij civilne družbe. Pomembno je tudi, da nacionalne pobude za znanja in spretnosti spodbujajo delodajalce k ponujanju možnosti za usposabljanje. V zvezi s tem je teritorialna razsežnost izjemno pomembna; trge dela bi bilo treba ustrezno oceniti z namenom ustvarjanja novih delovnih mest v vseh regijah. EESO bo te vidike spremljal ter ob tem poziva Komisijo in države članice, naj vključijo socialne partnerje in civilno družbo v spremljanje in izvajanje načrtov mehanizma za okrevanje in odpornost, ki morajo biti skladni z evropskim zelenim dogovorom in industrijsko strategijo. Evropa potrebuje visoko usposobljeno delovno silo, prilagojeno spremembam, s katerimi se srečuje gospodarstvo. Uspešno izpopolnjevanje in prekvalifikacija sta velik izziv ⁽³⁾.

⁽³⁾ UL C 374, 16.9.2021, str. 16.

3.5 EESO pozdravlja temeljito analizo učinka pandemije COVID-19, opravljeno v okviru strategije. S predlaganimi dejavnostmi in instrumenti stalnega spremljanja in opazovanja, na primer letnim poročilom o enotnem trgu ali spremljanjem kritičnih surovin, je mogoče ustvariti zelo uporabne nabore podatkov za oceno stanja evropske industrijske moči ter prispevati k horizontalni industrijski politiki, ki Evropo spet postavlja na vodilni položaj v svetu.

3.6 Vendar pa nabor strategij in načrtov, na primer o zelenem dogovoru ali NextGenerationEU, ne zadostuje, če se ti potem ne izvajajo. EESO poziva Komisijo in države članice, naj zagotovijo, da bodo različni načrti za okrevanje Evrope usklajeni s potrebnim regulativnim okvirom in spodbudami, da se industrijskemu sektorju, podjetjem in delavcem omogoči prehod v trajnostno in digitalno prihodnost.

3.7 V skladu z evropskim stebrom socialnih pravic bi morale to znatno porabo javnih sredstev voditi načelo družbene trajnosti in solidarnosti. To bi moralo biti vodilno načelo pri izvajanju posodobljene strategije. Glede na obseg izzivov viri, ki so trenutno na voljo prek Sklada za pravični prehod, ne zadostujejo, da bi ustvarili dovolj možnosti za prizadete regije in zaposlene v procesu strukturnih sprememb. Pravični prehod je lahko v industrijskem sektorju uspešen le, če bo potekal usklajeno. EESO meni, da bi bilo treba javne naložbe izvajati s širokimi in odprtimi raziskovalnimi programi, kot je Obzorje Evropa, da ne bi subvencionirali dejavnosti, ki so bližje trgom.

3.8 Industrijska in trgovinska politika sta medsebojno povezani, morata se vzajemno krepiti in obravnavati izkrivljanje trga. Ohranjanje odprtosti EU za trgovino in naložbe je predpogoj za doseganje odpornosti. Trgovina lahko pripomore k diverzifikaciji dobavnih verig in EU omogoči neoviran dostop do vložkov, ki so ključni za našo zmožnost za inovacije in povečanje proizvodnje⁽⁴⁾. Trgovinska politika EU lahko prispeva k povečanju naše svetovne konkurenčnosti, med drugim s povečanjem podnebnih ciljev trgovinskih partnerjev, npr. z liberalizacijo trgovine z okoljskim blagom in storitvami. EESO poudarja, da bi morale vse politike EU spodbujati trajnostni razvoj na evropski in mednarodni ravni ter zagotavljati, da gospodarski razvoj spremljajo socialna pravičnost, spoštovanje človekovih pravic, visoki delovni standardi in visoki okoljski standardi. EU mora ostati odprta in pravična ter temeljiti na vrednotah, da bi pritegnila vlagatelje in podprla svoje gospodarske dejavnosti.

3.9 Enotni trg je največja prednost Evrope in njegova uspešnost bo ključna za prehod. Komisija bi se morala še naprej osredotočati na izvajanje in izvrševanje pravil ter odstranjevanje ovir na enotnem trgu, ki so bile prisotne že pred krizo.

3.10 Pandemija je na nekaterih področjih povečala razkorak med uspešnimi in manj uspešnimi državami članicami EU. To dodatno ogroža socialno in ekonomsko kohezijo. NextGenerationEU je instrument brez primere za ublažitev teh posledic, vendar EESO obžaluje, da so v posodobitvi industrijske strategije odsotni regionalni vidik, perifernost in geografska lega. Zgolj ekosistemski pristop ne bo izboljšal razmer ali zmanjšal razlik. Eden glavnih ciljev strategije bi moralo biti zmanjšanje razlik med državami članicami in regijami ob hkratnem prizadevanju za navzgor usmerjeno konvergenco.

4. Spremljanje industrijskih trendov, vrednostnih verig in konkurenčnosti

4.1 Proizvodnja je gonilo inovacij, osrednja točka za vrednostne verige, vključno s storitvami, ter dom visoke produktivnosti in zaposlitev z visokimi dohodki. Zagotavljanje prihodnosti proizvodnje, krepitev industrijske proizvodnje ter omogočanje spodbudnega poslovnega in regulativnega okolja bi morali biti temelji odporne in sodobne evropske ekonomske in industrijske politike, ki ohranja in ustvarja delovna mesta.

4.2 Primanjkljaji v strateških vrednostnih verigah in pomanjkanje usposobljenih delavcev evropski industriji otežujejo hitro okrevanje po pandemiji. Države članice in EU morajo odpraviti strateške odvisnosti, tudi s privabljanjem strateške proizvodnje na ozemlje EU, krožnim gospodarstvom in ukrepi trgovinske politike. Na splošno lahko podjetja sama najbolje preverjajo in prilagajajo svoje dobavne verige. EESO meni, da bi bilo treba sklop ukrepov, ki jih je Komisija napovedala za boj proti neloyalni konkurenci zaradi tujih subvencij, uporabiti tudi kot orodje za ponovno industrializacijo Evrope in podporo njenim industrijskim vrednostnim verigam. Povečanje evropskih strateških zmogljivosti prek novih industrijskih zavezništev, ki se sicer ne bi razvijala, lahko ustvari delovna mesta in rast s preoblikovanjem nekaterih strateških proizvodnih zmogljivosti.

⁽⁴⁾ Glej UL C 429, 11.12.2020, str. 197 in UL C 364, 28.10.2020, str. 53.

4.3 Evropski proizvodni sektor se srečuje s čedalje večjo konkurenco iz ZDA in Kitajske. Evropa tekmuje za naložbe, ki jih je mogoče izvesti v mnogih delih sveta. Ugodni naložbeni pogoji so ključni predpogoj za prihodnjo blaginjo Evrope. Domači, evropski in mednarodni vlagatelji morajo najti privlačne pogoje, da bi ohranili in povečali osnovni kapital, ki bo olajšal prihodnjo rast. Obstoječa podjetja morajo izpolnjevati pogoje za razvoj, ustanovitelji novih podjetij pa morajo biti prepričani, da se lahko njihovi poslovni projekti v Evropi uspešno razvijajo. EESO priporoča okrepitev horizontalnega pristopa v industrijski strategiji, ki ga dopolnjujejo vertikalni pristopi.

4.4 Obdavčenje ima lahko ključno vlogo pri zagotavljanju potrebnih spodbud, vendar ne, dokler države članice še vedno tekmujejo med seboj na nepravilni in škodljiv način, s tem pa omogočajo, da se nekatere velike korporacije izogibajo plačilu pravičnega deleža davkov. EESO podpira pripravo zakonodajnega predloga o BEFIT (Podjetja v Evropi: okvir za obdavčitev dohodkov) in ceni nedavne dogovore v okviru OECD v zvezi z obdavčenjem podjetij.

4.5 V letnem poročilu o enotnem trgu je opredeljen sklop ključnih kazalnikov uspešnosti, namenjenih analizi gospodarskega razvoja in spremljanju doseženega napredka na različnih področjih, ki so opredeljena kot prednostna za evropsko industrijo. EESO podpira ključne kazalnike uspešnosti kot orodje za spremljanje in pozdravlja cilj, da se naredi pregled uspešnosti gospodarstva EU, ki bo omogočil primerjavo z mednarodnimi partnerji in analizo posebnosti industrijskih ekosistemov. Ob tem poziva Komisijo, naj pripravi letno oceno s podrobnim opisom, kako so se s ključnimi kazalniki uspešnosti dosegli predlagani cilji, in po potrebi sprejme popravne ukrepe. Tudi če so ključni kazalniki uspešnosti med najpomembnejšimi instrumenti za izvajanje industrijske strategije, so po mnenju EESO potrebni merljivi cilji, jasen časovni okvir in upravljanje.

4.6 Predvsem pa potrebujemo kazalnike, ki ne bodo le še en nabor podatkov, temveč bodo prikazovali, kaj je pomembno za konkurenčnost EU. Med predlaganimi ključnimi kazalniki uspešnosti ni pomembnih kazalnikov, kot so starost, spol ali profil znanj in spretnosti delovne sile v različnih ekosistemih. Ti vidiki so ključni za predvidevanje sprememb v prihodnosti ter preprečevanje ozkih grl in ovir med preoblikovanjem evropske industrije. Ključni pa so tudi za razvoj vključujočega okrevanja, saj je kriza najbolj prizadela mlade, ženske in prekarne delavce. EESO priporoča dopolnitev predlaganih ključnih kazalnikov uspešnosti s kazalniki, ki merijo socialno uspešnost industrijske strategije in njenih 14 ekosistemov, da bi ustvarili dobre delovne in proizvodne pogoje ter kakovostna delovna mesta. Poziva k posebnim ključnim kazalnikom, ki se uporabljajo ne le za ekosisteme, temveč tudi horizontalna vprašanja, ter ki jih je mogoče po potrebi sčasoma prilagajati, spreminjati ali razvijati. Ključni kazalniki uspešnosti bi morali na primer upoštevati želje potrošnikov in zlasti prehod na trajnostne proizvode.

5. Okrepitev odpornosti enotnega trga

5.1 EESO pozdravlja, da je enotni trg osrednja tema posodobitve. Močan domači trg je predpogoj za ustanavljanje, razvoj in nadaljnjo uspešnost evropskih podjetij. EESO opozarja, da je cilj doseči visoke delovne, socialne in okoljske standarde ter nemoteno delovanje dobavnih verig in omrežij, ki ustvarjajo vrednost, v Evropi. Socialna kohezija, dostopni zdravstveni sistemi, učinkovite javne storitve, dobra infrastruktura, uspešni izobraževalni sistemi in dobro delujoči industrijski odnosi so ključni pogoji za privabljanje naložb in ustvarjanje blaginje.

5.2 EESO podpira predlog Komisije za instrument enotnega trga za izredne razmere, ki je namenjen večji preglednosti in usklajevanju. Pozdravlja tudi podrobno analizo industrijskih ekosistemov, ki jo bodo morale spremljati sektorske analize in načrti, v katerih ne bodo poudarjene le medsebojne odvisnosti in povezave, temveč tudi vrzeli v številnih sektorjih v EU, vključno z oceno razvoja trga dela in ustreznih potreb po znanjih in spretnostih. Prav tako bi bilo treba pregledati, kako so ekosistemi^(?) opredeljeni in kako se uporabljajo, pa tudi, kateri sektorji se preučujejo, da orodje ne bi postalo preveč selektivno.

5.3 EESO pozdravlja priznanje vloge evropskih mikro, malih in srednjih podjetij ter se strinja z namero, da se jim pomaga pri rasti in privabljanju usposobljene delovne sile. To zahteva podjetjem prijazno okolje in naložbe v znanja in spretnosti ter usposabljanje delavcev, pa tudi dostojne delovne pogoje in dobro socialno infrastrukturo. EESO ceni posebno

(?) Uporaba izraza „ekosistemi“ napačno implicira trajnostno ravnovesje. Komisija ga v svojih sporočilih ne uporablja dosledno. V sporočilu o evropskem zelenem dogovoru iz decembra 2019 se izraz „ekosistem“ uporablja za naravne sisteme in ne za sisteme, ki jih je ustvaril človek. V sporočilu o posodobitvi industrijske strategije se izraz uporablja samo za industrijske sisteme.

pozornost, ki jo Komisija namenja zamudam pri plačilih. Obravnavanje vprašanja zamud pri plačilih je zlasti pomembno za mala in srednja podjetja. Sistemi alternativnega reševanja sporov, ki omogočajo zaupnost sporov, so lahko pomemben korak v tej smeri.

5.4 Industrijska zaveznitva so se izkazala za uspešno metodo za razvoj obsežnih in čezmejnih industrijskih projektov na strateških področjih. Skupaj s pomembnimi projekti skupnega evropskega interesa so bistvena za okrevanje in spodbujanje evropskih standardov in ključnih tehnologij, zlasti na področjih, kjer trg sam ne more doseči rezultatov ali je izkrivljen.

5.5 EESO poziva k reformi pravil o državni pomoči. Sedanja ureditev ni več primerna. Potrebujemo sistem, ki zmanjšuje upravna bremena, pospešuje odločanje in olajšuje izpolnjevanje zahtev ustreznih določb. Pravila o državni pomoči lahko vplivajo tudi na uspešnost pomembnih projektov skupnega evropskega interesa, ki so ključni za spodbujanje javnih in zasebnih naložb.

5.6 EESO obžaluje, da v sporočilu nista priznana bistvena vloga podjetij socialne ekonomije med pandemijo in njihov pomen pri graditvi odporne Evrope, ki napreduje. V tem smislu EESO opozarja na prihodnji akcijski načrt za spodbujanje socialne ekonomije.

5.7 Raziskave, razvoj in inovacije so zelo pomembni za prihodnost evropske industrije. EESO obžaluje, da cilj 3 % BDP za naložbe v raziskave, razvoj in inovacije še zdaleč ni izpolnjen. Nekatere države članice sicer dosegajo to raven, pri drugih pa je delež manj kot 1 %. Te razlike ovirajo globalno zmogljivost EU kot bloka, tako da zaostaja za ZDA, Japonsko in Kitajsko.

5.8 Za krepitev odpornosti enotnega trga je treba spodbujati njegovo povezovanje. V ta namen bi bilo treba na evropski in mednarodni ravni upoštevati fiskalno razsežnost in integracijo ter ukrepe za preprečevanje nelojalne davčne konkurence. Pravila konkurence je treba prilagoditi novim razmeram, s katerimi se danes soočamo, in sicer ločeno od industrijske politike.

6. Obravnavanje odvisnosti: odprta strateška avtonomija v praksi

6.1 EU mora ostati odprta in pravična ter temeljiti na vrednotah, da bi pritegnila vlagatelje in podprla svoje gospodarske dejavnosti. Njena geopolitična moč je povezana s konkurenčno industrijsko bazo z močnimi podjetji in visoko usposobljenimi delavci, proizvodnimi obrati znotraj EU ter jasnimi in pravičnimi pravili notranjega trga, ki so lahko za zgled na mednarodni ravni⁽⁶⁾. Pomembno pa je, da premišljeno uporablja instrumente trgovinske zaščite za ohranjanje poštene konkurence v EU.

6.2 EESO je prepričan, da politika, ki se osredotoča na avtonomijo, v tem primeru ni ustrezna. Namesto tega mora trgovinska politika EU priznati, da je odprtost ključna sestavina za doseganje odpornosti. Pomembno je najti pravo ravnovesje med odprtostjo in načrtovanim pravnim instrumentom za odpravo potencialno izkrivljajočih učinkov tujih subvencij na enotnem trgu tako za podjetja kot tudi delavce. EESO podpira odprt in pravičen enotni trg ter enake konkurenčne pogoje, ki evropskim podjetjem omogočajo, da konkurirajo na tujih trgih.

6.3 Po drugi strani je treba preprečiti uporabo novih tehničnih izrazov, kot je „konkurenčna trajnostnost“, brez dodatnih razlag. Za podjetja bo faza okrevanja čas hudih bitk in za to potrebujejo zakonodajni okvir, o katerem se je mogoče enostavno pogajati.

6.4 Pristop, pri katerem se vzpostavljajo in podpirajo industrijska zaveznitva, se je izkazal za uspešnega v aktualnih primerih baterij in vodika. EESO meni, da gre za zelo dober instrument, in podpira oblikovanje nadaljnjih zavezništov v izbranih sektorjih, npr. sektorjih procesorjev in polprevodniških tehnologij, industrijskih podatkov, računalništva na robu in računalništva v oblaku, vesoljskih nosilnih raket in brezemisijkega letalstva. Ob tem pa poziva, da se zaveznitva vzpostavijo na pregleden in vključujoč način, pri čemer je treba posebno pozornost nameniti mikro, malim in srednjim podjetjem.

⁽⁶⁾ Glej UL C 364, 28.10.2020, str. 108.

7. Pospešitev dvojnega prehoda

7.1 Kot je priznано v zelenem dogovoru, ima digitalizacija ključno vlogo v vseh ekosistemih. Zato bi bilo treba povečati naložbe po vsej EU, da bi spodbudili možnost za rast novih sektorjev IKT, kot so podatkovno gospodarstvo, internet stvari, računalništvo v oblaku, robotika, umetna inteligenca in napredna proizvodnja, ter uporabo industrijskih standardov, razvitih v Evropi. EESO poziva Komisijo in države članice, naj zagotovijo naložbe v digitalne rešitve, ki prinašajo dodano vrednost evropskim gospodarstvom.

7.2 Zagotavljanje konkurenčnosti Evrope na digitalnem področju je najpomembnejša prednostna naloga. Strategija pravilno ugotavlja, da morata zakonodajalca hitro sprejeti akt o digitalnih storitvah in akt o digitalnih trgih, ter poudarja najpomembnejšo vlogo harmoniziranih standardov pri krepitvi enotnega trga blaga in omogočanju vodilnega svetovnega položaja evropskih podjetij na področju tehnologij, vključno z uporabo digitalizacije za doseganje večje energetske učinkovitosti. Dobro delujoč evropski sistem standardizacije ima ključno vlogo pri doseganju ciljev dvojnega prehoda ter krepitvi konkurenčnosti in odpornosti industrije EU. EESO poziva Komisijo, naj si bolj prizadeva za doseganje vodilnega položaja z določanjem standardov in pri določanju standardov, in sicer s spodbujanjem in razvojem obstoječih evropskih industrijskih standardov skupaj s podjetji. EESO zato pozdravlja celostni pristop Komisije, ki upošteva tudi pomen storitvenega sektorja za dobro delujoč enotni trg in obravnavanje dvojnega prehoda.

7.3 Bistveno je, da evropska delovna sila pridobi digitalna znanja in spretnosti za to novo fazo industrializacije. Digitalna doba se bo zares začela le, če bo delovna sila imela ustrezna znanja in spretnosti ter bo dobro pripravljena. Znanja in spretnosti so pomemben katalizator za inovacije in ustvarjanje dodane vrednosti. Za povečanje zaposljivosti so potrebne celovite strategije trga dela, ki vključujejo vse ustrezne deležnike (socialne partnerje, institucije trga dela, organizacije civilne družbe, izvajalce usposabljanj). Digitalne spretnosti in kompetence je treba vključiti v vse ravni izobraževanja, usposabljanja in sektorskih socialnih partnerjev. Lokalna podjetja bi morala sodelovati pri upravljanju sistemov izobraževanja in poklicnega usposabljanja, saj dobro poznajo podjetniške sisteme in potrebe lokalnega trga. Digitalizacijo gospodarstva bi bilo treba spodbujati na vključujoč način, da bi preprečili kakršno koli digitalno diskriminacijo, zlasti starejših, invalidov ter ljudi v podeželskih in oddaljenih regijah.

7.4 EESO poudarja, da je močen evropski proizvodni sektor, ki temelji na nizkoogljičnih ali brezogljičnih tehnologijah in energetski učinkovitosti, najboljši za gospodarsko blaginjo in podnebje. Zmanjšanje proizvodnih zmogljivosti in tveganje selitve virov CO₂ in naložb v države z manj ambicioznimi emisijskimi standardi bi bila velika napaka. Razvoj cenovno dostopnih nizkoogljičnih ali brezogljičnih ter energijsko učinkovitih tehnologij in njihovo uvajanje na svetovne trge sta najpomembnejši vzvod za zmanjšanje emisij na svetovni ravni. Odgovornost Evrope je dokazati, da je ambiciozno zmanjšanje emisij mogoče brez ogrožanja gospodarske blaginje.

7.5 Krožno gospodarstvo⁽⁷⁾ in ustvarjanje sekundarnih trgov surovin sta ključna. Politike ravnanja z odpadki ter predpisana vsebnost recikliranih materialov v embalaži in drugih izdelkih so bistvene za spodbujanje naložb vzdolž reciklažnih verig.

7.6 Da bi dosegli raven naložb, ki je potrebna za financiranje zelenega dogovora, bi bilo treba predvideti tudi pregled pravil o državni pomoči glede naložb v nizkoogljične izdelke in procese. Poleg tega bi se morala z novo vzpostavljenima skladoma za inovacije in modernizacijo ter s prihodki od dražb pravic v okviru sistema trgovanja z emisijami in predlaganimi pogodbami na razliko za ogljik zagotoviti dodatna sredstva za podporo projektov, povezanih s podnebjem in energijo, in obravnavanje socialnih posledic prehoda, pri katerem nihče ne bo zapostavljen. Prav tako je treba industrijsko strategijo povezati z evropskim zelenim dogovorom in akcijskim načrtom EU za ničelno onesnaževanje zraka, vode in tal.

7.7 EESO podpira stališče iz posodobitve industrijske strategije o mehanizmu za ogljično prilagoditev na mejah. Poudariti želimo, da mora biti mehanizem za ogljično prilagoditev na mejah, uveden za izbrane sektorje, v celoti skladen s pravili STO, da bi se izognili povračilnim ukrepom trgovinskih partnerjev. V prizadevanju za ogljično nevtralnost bi moralo biti določanje podobnih ravni cen ogljika na mednarodni ravni prednostni cilj prihodnjih večstranskih pogajanj.

⁽⁷⁾ Glej UL C 364, 28.10.2020, str. 94 in UL C 14, 15.1.2020, str. 29.

7.8 Srednje- in dolgoročno bo imela ključno vlogo podatkovna analitika. EU potrebuje napredne programe za analizo podatkov, s katerimi bo mogoče oceniti stopnjo konkurenčnosti Evrope v primerjavi z našimi svetovnimi konkurenti. EESO zato pozdravlja prizadevanja za oblikovanje industrijskih zavezništev na področju industrijskih podatkov, računalništva na robu in računalništva v oblaku.

V Bruslju, 21. oktobra 2021

Predsednica
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Christa SCHWENG

Opomba: Sledi priloga k temu dokumentu (dopolnilno mnenje posvetovalne komisije za spremembe v industriji – CCMI/185 – „Posodobitev nove industrijske strategije – vplivi na zdravstveni industrijski ekosistem“, EESC-2021-02562-00-00-AS-TRA).

PRILOGA

Mnenje posvetovalne komisije za spremembe v industriji (CCMI) – Posodobitev nove industrijske strategije – vplivi na zdravstveni industrijski ekosistem**(dopolnilno mnenje k mnenju INT/935)**Poročevalec: **Anastasis YIAPANIS**Soporočevalec: **Antonello PEZZINI**

Sklep plenarne skupščine	26. 4. 2021
Pravna podlaga	člen 37(2) poslovnika dopolnilno mnenje
Pristojnost	posvetovalna komisija za spremembe v industriji (CCMI)
Datum sprejetja mnenja komisije	29. 9. 2021

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) je trdno prepričan, da ima zdravje osrednje mesto v novih mednarodnih geopolitičnih razmerah ter da je treba podpreti trden in usklajen evropski zdravstveni ekosistem, da bi prispevali k strateški industrijski neodvisnosti in tehnološki suverenosti EU ter boljši kakovosti življenja državljanov EU. Pri tem je treba uporabiti celovit pristop z jasno določenimi časovnimi načrti ter merljivimi in preglednimi kazalniki uspešnosti.

1.2 Skupaj z državami članicami in deležniki v sektorju bi bilo treba izvesti kartiranje in analizo od spodaj navzgor, da bi ocenili natančno naravo ugotovljenih odvisnosti, vključno s tveganji, ki jih te predstavljajo za odpornost in delovanje industrijskega ekosistema, ter odpravljali ranljivosti in pomanjkanje strateških materialov.

1.3 EESO meni, da so potrebni ukrepi za močnejši, pravičnejši, učinkovitejši in dostopnejši zdravstveni ekosistem z učinkovitim upravljanjem, ustrezno diverzifikacijo virov dobave ter interoperabilno in medsebojno povezano digitalno strukturo zdravstvenega varstva. EU mora poiskati ustrezne spodbude za vračanje strateških proizvodnih zmogljivosti.

1.4 Evropa je pri dobavi nekaterih surovin odvisna od drugih držav. Zdravstveni sektor potrebuje močnejše in bolj raznolike mednarodne dobavne verige, da se bo lahko spoprijel s prihodnjimi krizami. EESO pozdravlja napovedan predlog za ustanovitev Evropskega organa za pripravljenost in odzivanje na izredne zdravstvene razmere.

1.5 EESO poudarja, da je treba okrepiti prizadevanja, tudi z uporabo sinergij med javnimi in zasebnimi sektorji. Nujno je strateško predvidevanje na ravni Unije, s katerim bi spodbujali pravično razpoložljivost opreme in dostop do zdravstvenega ekosistema, večjo solidarnost, pravičnost in večstransko sodelovanje. Poziva, naj se socialna blaginja zagotovi z enostavnim dostopom do visokokakovostnih in učinkovitih zdravil za vse prebivalce EU.

1.6 Morebitne sinergije med velikimi podjetji in MSP niso v celoti izkoriščene, kar močno zavira opolnomočenje MSP, zdravstvenemu sektorju pa onemogoča, da bi postal inkubator prebojnih odkritij. Instrumente za podporo naložbam je treba učinkovito usklajevati, pri čemer je treba zagotoviti posebne namenske razpise za industrijske MSP.

1.7 EESO poziva, naj se zagotovi večja jasnost glede izmenjave zdravstvenih podatkov in uporabe umetne inteligence, odpravijo regulativne ovire in podpre skupni pristop EU k uporabi telemedicinskih storitev. V celoti podpira uvedbo evropskega zdravstvenega podatkovnega prostora ob polnem spoštovanju pravic posameznikov in varstvu osebnih podatkov.

1.8 Zdravstveni sektor lahko znatno pripomore k podnebni nevtralnosti EU z ustrezno zasnovanimi politikami ravnanja z odpadki, novimi poslovnimi modeli krožnega gospodarstva in večjo zmogljivostjo prometne infrastrukture.

1.9 Naložbe v raziskave in razvoj so bistvene za konkurenčnost in trajnostnost zdravstvene industrije. Evropske politike morajo spodbujati javne in zasebne naložbe, da bodo te vključevale socialne in zdravstvene vidike.

1.10 EESO poziva k dejavnejšemu sodelovanju v regulativnih postopkih, ki zadevajo razvoj usklajenih standardov kakovosti in varnosti za zaščitno opremo in medicinske pripomočke. Zavzema se tudi za jasna pooblastila organov za standardizacijo v tehnično-regulativnem postopku.

1.11 Evropski zdravstveni delavci potrebujejo posebne programe usposabljanja, prekvalificiranja, izpopolnjevanja in vseživljenjskega učenja, da se bodo lahko spoprijeli z novimi izzivi zelenega dogovora. Osredotočiti se ni treba le na zdravstvene delavce, temveč tudi na raziskovalce, učitelje, medijske delavce in same paciente. EESO torej poziva, naj se na ravni EU okrepi komuniciranje o pravicah potrošnikov/pacientov, v kar je treba v celoti vključiti tudi socialne partnerje in ustrezne organizacije civilne družbe.

1.12 EESO poziva Komisijo, naj nadaljuje sodelovanje in dialog med deležniki o odpornosti farmacevtskega sektorja, pri tem pa izkoristi strukture iz evropske strategije za zdravila. Komisija naj tudi še naprej razvija močno, trajnostno in digitalno preobrazbo zdravstvenega industrijskega ekosistema, kot je opisano v industrijski strategiji za Evropo.

2. Ozadje in uvod

2.1 Pandemija COVID-19 je povzročila krizo brez primere v vseh državah članicah EU, ki je za razliko od drugih kriz vplivala tako na ponudbo kot povpraševanje ter na družbo kot celoto. EU je bila v primerjavi z drugimi deli sveta močno prizadeta in zabeležila več smrti na milijon ljudi, kot je svetovni trend⁽¹⁾. Unija se je odzvala ustrezno in do neke mere usklajeno. Če bi bila EU kot Unija bolj pripravljena na tak pretres, bi bilo mogoče storiti več.

2.2 Enotni trg je eden od najpomembnejših dosežkov projekta Evropske unije. Ovire še vedno obstajajo, izhajajo pa iz neusklajene uporabe zakonodaje EU v državah članicah. Zaradi pandemije COVID-19 so se te ovire povečale, ob čemer so se zlasti razkrile krhkost vrednostnih verig in večje težave z distribucijo. Postalo je jasno, da je EU na področju medicinskih proizvodov odvisna od tretjih držav.

2.3 Zdravstveni sektor je v letu 2018 zagotavljal več kot 7 milijonov delovnih mest⁽²⁾. Ta sektor je pomembna prednost enotnega trga, saj zagotavlja več kot 800 000 neposrednih delovnih mest in trgovinski presežek v višini 109,4 milijarde EUR⁽³⁾. K naložbam v raziskave in razvoj so leta 2019 največ prispevali proizvajalci zdravil, evropski elektromedicinski trg pa je zdaj vreden 120 milijard EUR. Vendar EU vlaga manj kot naši trgovinski partnerji: zdravstvenim inovacijam je namenjenih 19,2 % naložb v industrijske raziskave in razvoj, medtem ko ta delež v ZDA na primer znaša 26,4 %. Evropa je pomembno vozlišče za svetovno industrijo medicinskih pripomočkov. Trg medicinskih pripomočkov v EU s približno 32 000 podjetji in 730 000 zaposlenimi predstavlja tretjino svetovnega trga.

3. Splošna priporočila

3.1 Zdravje je eden od megatrendov prihodnosti, zlasti v Evropi, in v novih geopolitičnih razmerah je ključno, da se podpre zdravstveni industrijski ekosistem, ki prispeva k strateški neodvisnosti in tehnološki suverenosti EU.

3.2 EESO meni, da Evropska komisija v svojem sporočilu uvršča industrijo, zlasti zdravstvo, v središče evropskih politik, in sicer v zavedanju, da ta lahko sproži velike spremembe, prepozna nove potrebe in izzive družbe ter ponudi inovativne in konkurenčne rešitve. Vendar EESO poziva k bolj celovitemu pristopu, kot ga uporablja Komisija, ki se osredotoča predvsem na industrijo. Oblikovalci politik imajo veliko odgovornost, saj je zdravje eden od temeljev posameznikovega obstoja in

⁽¹⁾ Študija Evropskega parlamenta – *Impacts of the COVID-19 pandemic on EU industries* (Vpliv pandemije COVID-19 na industrijo EU).

⁽²⁾ Eurostat – *Healthcare personnel statistics* (Statistični podatki o zdravstvenem osebju).

⁽³⁾ *International trade in goods by type of good* (Mednarodna blagovna trgovina glede na vrsto blaga).

nedvomno največje bogastvo posameznika. EESO torej poziva, naj se na ravni EU okrepi komuniciranje o pravicah potrošnikov/pacientov, vključno s temeljnimi pravicami, določenimi v Listini EU o temeljnih pravicah. EU potrebuje trden in usklajen zdravstveni sistem.

3.3 Industrijska struktura zdravstvenega ekosistema je obsežna struktura z nekaj velikimi akterji in precejšnjim številom MSP, vendar potencialne sinergije med obema skupinama niso v celoti izkoriščene, kar močno ovira opolnomočenje MSP. Posledično zdravstveni ekosistem ne deluje v celoti, njegova vloga, da postane inkubator novih inovativnih odkritij, pa je otežena.

3.4 Zdravstveni industrijski ekosistem potrebuje močen notranji trg z močnimi proizvodnimi in distribucijskimi zmogljivostmi. EESO je predhodno že poudaril pomen „delujočega, pravičnega in učinkovitega notranjega trga, ki na eni strani spodbuja in nagrajuje resnične inovacije v medicini s pravo dodano vrednostjo za zdravstveno oskrbo, na drugi strani pa krepi konkurenco za pravičen in cenovno ugoden dostop do zdravil“⁽⁴⁾.

3.5 Zdi se, da bo nujno izboljšati povezanost enotnega trga, in sicer z učinkovitejšim upravljanjem, zlasti v zdravstvenem industrijskem sektorju⁽⁵⁾: dobro delujoč notni trg in politika konkurence namreč omogočata močno poslovno dinamiko, ki je lahko ključna za diverzifikacijo virov dobave znotraj EU in preprečevanje razdrobljenosti strukture zdravstvenega varstva.

3.6 Pandemija COVID-19 je pokazala, da sodelovanje in solidarnost med državami izboljšata zmogljivost odzivanja EU in povečata odpornost Unije kot celote. Strateško predvidevanje na ravni Unije je nujno potrebno, zlasti ker je pandemija močnejše vplivala na sektorje in vrednostne verige s čezmejnimi povezavami.

3.7 Strateške odvisnosti vplivajo na temeljne interese EU. To zlasti velja za varnost in zaščito, zdravje Evropejcev ter zmožnost dostopa do blaga, storitev in tehnologij, ki so ključni za zeleni in digitalni prehod v središču prednostnih nalog EU.

3.8 EESO je priporočil, naj se predstavi „jasna kratko-, srednje- in dolgoročna strategija za evropsko industrijo, ki bi bila hkrati konkretna in celovita“, in Komisijo pozval, „naj objavi konkreten akcijski načrt z jasnimi letnimi cilji in postopki za spremljanje, pri tem pa tesno sodeluje z vsemi ustreznimi deležniki“⁽⁶⁾. Ob tem je poudaril, da so „delodajalci, podjetniki in sodelovanje zasebnega sektorja [...] ključnega pomena za spodbujanje strukturnih sprememb in s tem za industrijski prehod“⁽⁷⁾.

3.9 Inovativno medicinsko-farmaceutsko industrijo poganja napredek v medicini. Pomembno vprašanje, ki ga je treba nemudoma rešiti, je cenovna nedostopnost ali nerazpoložljivost zdravil. Socialno blaginjo je treba zagotoviti z enostavnim dostopom do visokokakovostnih in učinkovitih zdravil za vse državljane, ki živijo v EU. Izstop Združenega kraljestva iz Evropske unije ima daljnosežne posledice za proizvajalce medicinskih pripomočkov.

3.10 Odvisnost Evrope od nekaterih surovin, ki jih dobavlja le nekaj proizvajalcev in držav, je bila očitna med pandemijo COVID-19. Poleg tega so celo zelene in digitalne tehnologije, ki so pogosto povezane z zdravstvenim industrijskim sistemom, odvisne od vrste omejenih surovin, ki se uvažajo v Evropo, pri čemer zelo velik delež potrebnih elementov redke zemlje zagotavlja en sam dobavitelj, in sicer Kitajska⁽⁸⁾. Krepitev in diverzifikacija mednarodnih dobavnih verig sta prav tako nujni za razvoj zdravstvene industrije in zagotavljanje, da bo EU v prihodnosti pripravljena na soočanje s krizami, kot je pandemija COVID-19. Končni cilj bi morala biti odprava šibkih točk ter vzpostavitev stabilnega, predvidljivega in z viri gospodarnega trgovinskega okolja. Napovedan predlog o ustanovitvi Evropskega organa za pripravljenost in odzivanje na izredne zdravstvene razmere je dobrodošel.

3.11 Evropa je bila uspešna v svoji strategiji za razvoj javno-zasebnih partnerstev za spodbujanje raziskav in razvoja v farmacevtski industriji, vendar zneski dosegajo desetino vsote, ki jo porabi ameriška agencija za biomedicinske raziskave in razvoj (BARDA).

⁽⁴⁾ Mnenje EESO o evropski strategiji za zdravila (UL C 286, 16.7.2021, str. 53).

⁽⁵⁾ Questions and Answers: EU4Health Programme 2021–2027 (Vprašanja in odgovori: program EU4Health za obdobje 2021–2027).

⁽⁶⁾ Mnenje EESO o novi industrijski strategiji za Evropo (UL C 364, 28.10.2020, str. 108).

⁽⁷⁾ Mnenje EESO o industrijskem prehodu na zeleno in digitalno evropsko gospodarstvo (UL C 56, 16.2.2021, str. 10).

⁽⁸⁾ Npr. platina za proizvodnjo čistega vodika, kovinski silicij za sončne panele in litij za električne avtomobile.

3.12 V prihodnjih letih bodo največje priložnosti izhajale iz digitalnih zdravstvenih tehnologij. Medicinski proizvodi, pripomočki in postopki ter ukrepi za preprečevanje, diagnosticiranje in zdravljenje bolezni so vsi ključni za vse državljane EU. Prihodnja uredba o umetni inteligenci⁽⁹⁾, zakonodajni predlog o evropskem zdravstvenem podatkovnem prostoru⁽¹⁰⁾ in standardizacija bodo zagotovili več jasnosti na področju izmenjave zdravstvenih podatkov in uporabe umetne inteligence, odpravili regulativne ovire in podprli skupni pristop EU k uporabi telemedicinskih storitev, medtem ko bi moral akt o upravljanju podatkov⁽¹¹⁾ zagotoviti izmenjavo zdravstvenih podatkov ob zagotavljanju varstva osebnih podatkov in spoštovanja drugih človekovih pravic.

4. Posebne ugotovitve

4.1 Digitalna preobrazba zdravstvenega sektorja je izjemna priložnost. Unija lahko s sprejetjem dvojnega prehoda pridobi dodatne konkurenčne prednosti v zapletenem in napetem mednarodnem okolju. EU lahko zlasti z naložbami v visokozmogljivostno računalništvo in tehnologije umetne inteligence razvije najnovejše tehnologije, predvsem pa napovedne. Pandemija je pokazala takojšnjo potrebo po pametnih zdravstvenih storitvah, kot je telezdravstvo.

4.2 Poleg tega lahko zdravstveni sektor znatno prispeva k podnebni nevtralnosti EU z zmanjšanjem svojih emisij toplogrednih plinov v vrednostnih verigah. Okrepiti je treba politike ravnanja z odpadki, saj sektor proizvede precejšnje količine odpadkov zaradi ostankov zdravil ter rabljene tehnološke in osebne opreme. Razviti je treba nove poslovne modele krožnega gospodarstva in večje zmogljivosti prometne infrastrukture, ob tem pa vse države članice in deležnike vključiti v razogljičenje vrednostnih verig.

4.3 Zdrave ljudi je navsezadnje odvisno od ekosistemskih proizvodov in storitev (kot je razpoložljivost sladke vode, hrane in goriv), ki so potrebni za zdrave ljudi in produktivno preživljanje. Izguba biotske raznovrstnosti ima lahko znatne neposredne posledice na zdravje ljudi, če ekosistemske storitve niso več primerne za izpolnjevanje potreb družbe.

4.4 Tradicionalna medicina ima še vedno bistveno vlogo v zdravstvenem varstvu, zlasti v primarnem zdravstvenem varstvu. Uporaba zdravilnih rastlin je najpogostejši način zdravljenja v tradicionalni in dopolnilni medicini po vsem svetu. Številne skupnosti so poleg hrane odvisne tudi od naravnih proizvodov, pridobljenih iz ekosistemov za medicinske in kulturne namene.

4.5 Strateško ustvarjanje zalog in vračanje podjetij EU sta še dve pomembni usmeritvi, o katerih je treba razmisliti in ki spadata pod deljene pristojnosti EU. EU mora ob tehnološkem napredku in posledični povečani proizvodni zmogljivosti poiskati primerne spodbude za vračanje strateških proizvodnih zmogljivosti na svoje ozemlje. Pri tem imajo lahko ključno vlogo davčne spodbude.

4.6 Skupaj z državami članicami in industrijo bi bilo treba izvesti kartiranje in analizo od spodaj navzgor, da bi lahko podrobneje ocenili točno naravo opredeljenih odvisnosti, vključno s tveganji, ki jih predstavljajo za odpornost in delovanje industrijskih ekosistemov v EU, ter možne načine za zmanjšanje teh odvisnosti in trgovinskih sporov ter kibernetičnih napadov v prihodnosti.

4.7 Naložbe v raziskave in razvoj so bistvene za konkurenčnost in trajnostnost zdravstvene industrije. Evropske politike morajo poleg prispevanja sredstev EU čim bolj spodbujati javne in zasebne naložbe. Razvoj javno-zasebnih partnerstev, kot je pobuda za inovativna zdravila 2, bo spodbudil proizvajalce k naložbam v raziskovalne, razvojne in inovacijske dejavnosti, ki so ključne za prihodnja odkritja na področju zdravil, in opravljanju teh dejavnosti. Evropa lahko s takimi pobudami ohrani vodilni položaj v medicinskih inovacijah.

4.8 Prav tako je izjemno pomembno podpreti države članice pri njihovih prizadevanjih za združevanje javnih sredstev prek pomembnih projektov skupnega evropskega interesa v sektorjih, kjer trg sam ne more zagotoviti prelomnih inovacij, podobno kot v farmacevtskem sektorju.

4.9 Konkurenčnost industrije je treba podpreti s trdnim okvirom za pravice intelektualne lastnine, ki krepi in varuje inovacije. Dostop do podatkov je ključen tudi za proizvajalce, zlasti MSP, ki jih je pandemija močno prizadela in jih je treba spodbuditi k širitvi in rasti. EU potrebuje posebej oblikovane politike za analizo velepodatkov in interoperabilno infrastrukturo za dostop do podatkov.

⁽⁹⁾ Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o določitvi harmoniziranih pravil o umetni inteligenci (akt o umetni inteligenci) in spremembi nekaterih zakonodajnih aktov Unije (COM(2021) 206 final).

⁽¹⁰⁾ Sporočilo Evropska strategija za podatke (COM(2020) 66 final).

⁽¹¹⁾ Predlog uredbe o evropskem upravljanju podatkov (akt o upravljanju podatkov) (COM(2020) 767 final).

4.10 MSP za uspeh in rast potrebujejo tudi enostaven dostop do financiranja. To pomeni, da so poleg običajnih bančnih posojil potrebni še drugi viri, kot so možnosti financiranja z zasebnim kapitalom ali tveganim kapitalom. Instrumente za podporo naložbam je treba učinkovito usklajevati, pri čemer morajo vključevati vrstice, posebej namenjene industrijskim MSP. Na tem področju je pomembno, da so pobude, ki izhajajo iz okvira za trajnostno financiranje EU, vključno z izvajanjem taksonomije, zasnovane tako, da zagotavljajo priložnost za evropsko gospodarstvo ob upoštevanju potreb finančnih trgov in izzivov industrije.

4.11 Razvoj evropskega formata za izmenjavo elektronskih zdravstvenih zapisov, s katerim bi sprostili pretok zdravstvenih podatkov prek meja, zagotavlja okvir za nadaljnji razvoj skupnih tehničnih specifikacij za varno izmenjavo zdravstvenih podatkov med državami članicami EU, za kar Evropski odbor za standardizacijo zdaj pripravlja tehnične specifikacije. EESO poziva k večjemu sodelovanju ustreznih deležnikov in njihovemu vključevanju v regulativne postopke, ki zadevajo razvoj usklajenih standardov kakovosti in varnosti za osebno zaščitno opremo in medicinske pripomočke.

4.12 Mehanizem za okrevanje in odpornost se lahko uporabi za obravnavanje številnih potreb zdravstvenega ekosistema z naložbami v nacionalne zdravstvene sisteme in njihovimi reformami, krepitvijo odpornosti in pripravljenosti na krize, osnovnim zdravstvenim varstvom, povečanjem pravičnega in preglednega dostopa do storitev, obravnavanjem šibkih točk v dobavni verigi in z digitalnimi spretnostmi zdravstvenih delavcev, telemedicinskimi rešitvami ter raziskavami, razvojem in inovacijami.

4.13 EESO poziva k razvoju posebej zasnovanih programov usposabljanja, prekvalificiranja, izpopolnjevanja in vseživljenjskega učenja za evropske zdravstvene delavce v skladu z njihovo ključno poklicno in družbeno vlogo, tehnološkim napredkom in novimi zahtevami glede povečane trajnosti. Potrebne so jasne politike usposabljanja, ki jih izvajajo deležniki sektorja, da bomo imeli usposobljene delavce, ki se znajo spopasti z novimi izzivi zelenega dogovora.

4.14 EESO je predhodno že izrazil mnenje, da bi bilo treba „v sodelovanju z organizacijami civilne družbe in socialnimi partnerji [...] oblikovati nove politike na področju znanj in spretnosti ter s tem pospešiti prilagajanje sistemov izobraževanja in usposabljanja na povpraševanje po novih delovnih mestih“⁽¹²⁾. V zdravstvenem sektorju se ni dovolj osredotočili le na zdravstvene delavce, temveč tudi na raziskovalce, učitelje, nosilce odločanja vseh vrst, medijske delavce, same paciente in organizacije, ki jih zastopajo.

4.15 Strateško javno naročanje ima ključno vlogo pri združevanju industrije EU, raziskovalnih centrov ter evropskih in nacionalnih regulativnih organov, zlasti v zdravstvenem sektorju, ter spodbuja javno-zasebno sodelovanje za pokrivanje potreb javnega in zasebnega zdravstvenega sistema ter omogočanje nakupa inovativnih in cenovno dostopnih zdravstvenih tehnologij, vključuje pa tudi zelene in digitalne rešitve ter socialne klavzule⁽¹³⁾.

4.16 EESO je že pozval institucije EU in države članice, naj pokažejo politično voljo za izvajanje zdravstvenega pakta za prihodnost Evrope⁽¹⁴⁾, ki odraža temeljne vrednote EU.

4.17 Pobuda za strukturiran dialog⁽¹⁵⁾, napovedana v strategiji za zdravila, je ključna za Evropo, da bi opredelili vzroke in dejavnike morebitnih šibkih točk in odvisnosti v dobavnih verigah za zdravila.

4.18 EESO v celoti podpira uvedbo evropskega zdravstvenega podatkovnega prostora⁽¹⁶⁾, da se zagotovi potrebna infrastruktura za izmenjavo podatkov za diagnostična orodja in zdravljenje, kar zadeva sodelovanje in prizadevanja za skupne naložbe v naslednjo generacijo zdravstvenih ekosistemov v celotni vrednostni verigi.

⁽¹²⁾ Mnenje EESO o novi industrijski strategiji za Evropo (UL C 364, 28.10.2020, str. 108).

⁽¹³⁾ Kupujte družbeno odgovorno – priročnik za upoštevanje družbenih vidikov pri javnem naročanju (2. izdaja) (UL C 237, 18.6.2021, str. 1).

⁽¹⁴⁾ Mnenje EESO o vzpostavitvi programa za ukrepe Unije na področju zdravja za obdobje 2021–2027 (UL C 429, 11.12.2020, str. 251).

⁽¹⁵⁾ Structured dialogue on security of medicines supply (Strukturiran dialog o zanesljivosti oskrbe z zdravili).

⁽¹⁶⁾ Komisija objavila odprto javno posvetovanje o evropskem zdravstvenem podatkovnem prostoru.

4.19 EESO meni, da je treba harmonizirane standarde uporabiti kot orodje za izpolnjevanje osnovnih zahtev glede varnosti proizvodov ob podpori instrumentov, ki pomagajo pri dajanju proizvodov na trg. Evropska unija mora preprečiti prekomerno regulacijo proizvodov in prednost nameniti zmanjšanju upravnega bremena, ki ga povzroča pretirana zakonodaja, ob tem pa zagotoviti enostaven dostop do dokumentacije, zanesljive informacije, neovirano izmenjavo primerov najboljše prakse in učinkovito sodelovanje.

4.20 EESO še poziva Komisijo, naj nadaljuje sodelovanje in dialog med vsemi deležniki za krepitev odpornosti farmacevtskega sistema EU proti prihodnjim krizam, pri tem pa naj izkoristi obstoječe mehanizme iz evropske strategije za zdravila ⁽¹⁷⁾ in industrijske strategije za Evropo ⁽¹⁸⁾. EESO poleg tega poziva Komisijo, naj ustvari dodatne sinergije med državami članicami, predlaga nove pobude za boljše usklajevanje različnih nacionalnih sistemov (v skladu s PDEU ⁽¹⁹⁾) ter še naprej razvija močno, trajnostno in digitalno preobrazbo zdravstvenega industrijskega ekosistema.

V Bruslju, 29. septembra 2021

Predsednik
posvetovalne komisije za spremembe v industriji
Pietro Francesco DE LOTTO

⁽¹⁷⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:52020DC0761>

⁽¹⁸⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?qid=1593086905382&uri=CELEX:52020DC0102>

⁽¹⁹⁾ Pogodba o delovanju Evropske unije.